

ollut ketään, ketä olisi rohennut pyytää auttamaan. Silian alla istuissaan tuntui hänestä niinkuin silloin tällöin olisi vatsasta kouristanut. "Kuulkaahan lapset leikkikää te täällä, äiti kävää kotona, tulkaa ottamaan kylmää kylpyä kohta jos ei äitiä kuulu, ett'ette saa auringonpistoa", puheli vaimo, kiiruhtaissaan kotiin, jättäen lapset oman onnensa nojaan kadulle.

"Leikitään tippaa" ehdotti Gösta ja pian oli toisia lapsia suuri liuta samassa leikissä.

Saavuttuaan kotiin vaimo valeli itsensä ensin kylmällä vedellä erittäinkin päättään, jota niin kivisti. Sitten hän pain kylmän kääreen päähänsä, rikkoi jäätä tasapohjaiseen keitto-astiaan, kävi sänkyyn pitkäksien asettaen jäätä sisältävän astian vatsansa päälle. Kuume nousi vaan nousemistaan. Oli tehnyt mielenissä kutsua edes mummo jos tulisi hätä, mutta hänkään ei nyt satunut olemaan kotona. Vaimo odotteli avuttomana mitä kivuisiaan seuraisi. Hän nukkui. Hän näkee unta, että miehensä on hänen vieressään ja nauraa ja telmien vierdistuttaa sänkyä.

"Rakas, hyvä Kalle, älä nyt noin, voi etkö tiedä, että minä olen sairas. Mene nyt pois, et saisi olla noin vallaton kun minä olen sairas..."

Lapset olivat jo tulleet kotiin. "Mamma, anna minulle vettä, ole niin kiltti," pyysi pieni poika. Toiset jo pulikoivat kylpyammeissa ja räiskyttelivät vettä toistensa päälle.

"Kuulitko mamma, anna minulle vettä", itkee poju ja hieroo silmiään pikkunyrkillään.

Mutta äiti näkee yhä unta. Hän on kävelevinä synkkää tietä ja työntävinään lapsenvaunuja. Aivan tien vieressä on kaunis ja suuri viheriä kenttä, jossa on paljon ihmisiä. Tarkastettuaan lähemmin, ne ovatkin kaikki hänen ystäviään. Mutta miksi hän itse ei saa mennä heidän joukkoonsa, vaikka siellä ovat hänen lapsensakin... Hänellä on niin kiire ja matka on pitkä. — Kas, tuossa on korkea aita ja suuri portti, siitkö hänen pitkin mennä sisälle? — Samassa aukeaa portti ja hevosties ajaa ulos portista ja vaimo livahtaa siitä samalla sisälle, ruokkien porttivahdin pian sulkemaan portin. "Minä, olen niin sairas," sanoi vaimo portinvalhdille. Ja sitten tie, jota hän niin nopeasti vaelsi, kävi synkemmäksi — yhä synkemmäksi ja vihdoinkin tuli aivan pilkkonen pimeä, musta yö — —

Lasten huuden kuuluttuaan tulivat naapurit katsomaan mitä oli tapahtunut ja löysivät lasten äidin vetämässä viimeisiä henkäyksiään. Vaimot koettivat lohdutella itkeviä lapsia ja toimittivat äidin samalle hautaustoimittajalle, jolle vainaja joku päivä sitten oli käynyt puhumassa miehensä hautausmaasta.

Naapurin emännät tiesivät syyn nuoren vaimon kuolemaan, mutta he eivät uskaltaneet tietojan puhua miehelle. Sellainen on arka asia, sillä se on rikkollista estää nälkäisten lasten luvun lisääntymistä. Köyhille kuuluu laki "Lisääntykää ja täyttäkää maa", mutta rikkaille ei; he saavat avukseen "tieteellistä puoskareimista", jota vastoin köyhien täytyy turvautua kaikenlaisiin "enkelintekijöihin." Ja siksi silläiset tapaukset eivät ole harvinaisia siellä missä nälkä ja puute ovat ainaisia vieraita.

Katsaus New Yorkin suomalaisten naisten osuuskodin toimintaan

(Jatkoo)

Ensimmäiset myyjäiset.

Maaliskuun 24 päivänä 1919 pidettiin kodissa ensimmäiset myyjäiset. Puhtaaksi tuloksi saatiin \$270.00, mikä silloisissa oloissa oli erinomainen tulos. Agitatorinen merkitys on näistä myyjäisistä vielä suurempi, sillä se kourautuntuvasti osotti syvässäoleville naisille mitä yhteistoiminnalla voidaan aikaansaada. Koko puuha oli jäsenten suorittama. Kodin suoranaista varoja ei käytetty juuri ollenkaan. Innostusta herättiinkin vielä sivussa olevissa ja yhä uusia tulokkaita saapui.

Kotitalonpuute kävi kodissa suuremmaksi, niin ryhdyttiin pitämään juhlatilaisuuksia osaston huoneustola. Toista vuosijuhlaa varten pyydettiin huonetta Ala N. Y. S. S. Osastolta, Osuuskodin perustamispuuhan alkuunpanijalta. Huoneuston luovutti osasto vapaasti. Juttutupa täytyi. Voittoksi jäi \$37.00. Agitatorinen merkitys valtavaa, kun suurelle joukolle saatiin selitettäväksi osuustoiminnan merkitystä ja samalla osottaa tuloksia.

Oman talon puuhaaminen.

Kun vuokratalo oli vanhanaikainen ja epäkäytännöllinen, niin heräsi jäsenissä kysymys, eikö voitaisi panna pystyyn oikein omaa taloa. Vuoden 1919 puolivuositilauksessa keskusteltiin asiasta ja valittiin 9-henkinen rakennuskomitea, jonka vuosikokoukseen mennessä tuli ottaa selvälle mahdollisuuksista, katsella taloja, tehdä kustannusarvioita ja tiedustella, saataisinko tarpeen tullen toverilainoja.

Komitea teki työtä ahkerasti, lähettien talvella 1910 m. n. kolme-sataa kirjettä Osuuskodin tunnetuimmille kannattajille, saadakseen selville heidän mielipiteensä ja missä määrin voisivat ryhtyä rahallisesti puuhaa kannattamaan. Lopputulokseksi tuli se, että kustannusarvio nousi sataan tuhanteen ja tiedossaolevat lainat vain kymmeneen tuhanteen. Puuha täytyi jättää siis toiseen aikaan ja sensijaan vähitellen alkaa kerätä pohjarahastoa ja valistaa jäsenistöä.

Puoluelehden ja julkaisujen tilauksia on kodissa aina otettu. Elokuulla 1911 avattiin jo kirjakauppaakin, jota pidettiin siihen saakka, kun Raivaajan sivukonttori perustettiin.

Liikkeen yhä laajentuessa luovutettiin käteismaksutavasta ja syyskuussa 1911 avattiin Osuuskodille oma pankkitili. Taloudentohujan toimen lisäytyessä päätettiin keväällä ottaa apulainen. Ensimmäinen konttori-apulainen tuli Osuuskodin palvelukseen 21 p:nä 1912. Hän oli samalla ensimmäinen amerikalainen N. Y. N. O. palveluksessa, toimien kodin palveluksessa uskollisesti noin 5 vuoden ajan.

Koti laajalti tunnettu.

Osuuskodin olemassaolo vähitellen tuli yhä laajemmalti tunnetuksi. Suomesakin se tuli tunnetuksi joko sanomalehtien kautta tai yksityisten jäsenten persoonallisten kirjeiden välityksellä. Yhtenään saapui Suomesta kirjeitä siltä tältä alkavilta pyytien tulemaan vastaan ottamaan. Apua annettiin, mutta kun siirtolaisvirastosta ei ollut lupekirjaa, ei voitu hankkia malleja kallemmille kuin niille, joilla oli suorastaan kodin osote. Syyskuulla 1912 tehtiin Osuuskodin puolesta työviraston anomus saada asettaa Ellis-saaralle suomalaisen tulkkia, joka ohjaisi suomalaisia siirtolaisia.

Vaikeuksia ja vastoinkäymisiä.

Koettelemusten ajaksi muodostui vuosi 1912. Lexington Ave. tunnella valmistettaessa siellä käytetyt räjähtömenpiteet rikkovat kodin ennestäänkin jo vanhaa ja raihausta rakennusta, joten talven vilmat pääsivät sisälle seinien muodostuneista raoista, ikkunoista y. m. Isännistö, enempää kuin tunnellyhtiökään eivät ryhtyneet minkäänlaisiin korjaus-toimenpiteisiin. Kodin itse täytyi kustantaa tilapäiskorjaukset. Paljo hankaluutta tuotti kaikki tämä, vahingoittaen kodin sekä asukkaiden omaisuutta jne. Talvi 1913 muodostui raskaaksi. Johtokunta jo kiellettyi maksamasta vuokraakin ellei korjauksia tehdä ja suoriteta korvausta siltä kun polttoainetta meni suunnattomasti repehmän aiheuttaman kylmän takia. Siinä tuli johtokunnalle hyppäämistä ja touhuamista. Lopulta jonkinlainen sopimus saatiin, että isäntä suostuu sadalla dollarilla korvaamaan osan kärsityistä vahingoista ellei tunnellyhtiöltä mitään saada. Päätettiin muuttaa toiseen asuntoon, kun se vain saadaan.

Uusi huoneusto.

Monien vaikeuksien jälkeen saatiin nykyinen huoneusto, 241 Lenox Ave. Siihen muutettiin marrask. 1 p. 1913. Kun oli saatu uusi ja siistimpi sekä tilavampi koti, niin kannatus myös lisääntyi, sekä suomalaisten palvelijattarien että amerikalaisen perheiden taholta. Palkanvaltistustyö laajeni, vaikka sekä rouviltä että palvelijattarilta vaadittiin suosituksia sekä kietäytyttiin ilmoittamasta amerikalaisissa lehdissä.

Huhtikuussa 1914 otettiin harkittavaksi uusi yritys, nimittäin suomalais-amerikalaisen keittokirjan hankkiminen. Arveltiin saatavan alkaen hyviä keittokirja, kun jäsenistössä on useita etevä keittäjiä, jotka voisivat antaa "reseptejä". Johtokunnalle jätettiin kustantajan tiedusteleminen y. m.

Oikeusjuttu tunnellyhtiötä vastaan, jonka johtokunta oli nostanut, oli esillä lokak. 6 p. 1914. Kolme päivää kestäneen kuulustelun jälkeen Osuuskunta voitti yhtiöltä tuhannen dollari.

Useita kertoja on ollut harkittavana sivuliikkeen perustaminen New Rochelleen ja Brooklynin. Osuuskunta on johtokunta koettanut myydä New Rochellen työlle, mutta tarpeeksi suuria tuloksia ei alkannasautu. Brooklynin s. s. osaston naisjäsenet innostuivat myös osuuskotipuuhaan. Osuuskodin johtokunta kehotti heitä myymään viisikymmentä osaketta ja silloin avataan sivukoti sinne. Mutta puuha raukesi, kun tarvittavaa määrää osakkeita ei saatu kaupaksi.

Osuustoiminnan edistäminen.

Osuustoiminta-aatetta on kodin puolelta yritetty edistää voimien mukaan. Alussa työ tuntui yllyvoimaiselta heikkoihin voimien verrattuna. Etenkin kun vielä puoluejäsenten keskuudessa ei oltu täysin selvää, eikä ymmärretty sen merkitystä. Kun itäpiirin kokous N. Y. S. N. O. alotteesta v. 1916 hyväksyi pöytäkirjan, jossa kallella puoluejäsentä velvoitettiin tukemaan palkkakupilliaan olevia osuuskokkeita, alettiin saada tuntuvoimaa apua osaston taholta. Yhdyttiin idän suomalaiseen osuustoimintaliittoon v. 1915. Amerikan suomalaiseen osuustoimintaliittoon liitettiin v. 1916. Liittoon yhitymisestä on ollut seurauksena se, että on saatu järjestelmällisempää valistustyötä.

Sanna Kannasto luennoi osuuskodissa talvella 1916 osuustoiminnasta. Samoin talvella 1917 luennoi S. S. Järjestön luennotsija M. Hahl Osuuskodissa 15 eri kertaa. Idän suom. osuustoimintaliiton luennotsija W. Boman luennoi samana talvena kuusi kertaa osuustoiminnasta ei ainoastaan osuus-

kodissa vaan myöskin Työväentalon ja siten saatiin osuustoiminnan merkitystä laajempien joukkojen huomioon. Samalla on osaston jäsenistössä herännyt yhä suurempaa mielenkiintoa Osuuskodin yhteishommaan. S. S. Osasto lähetti ensi kertaa oman edustajan Osuuskunnan kokoukseen lokakuulla 1918.

Kodin jäsenistöön nähden valvaskauan eräs epäkohta. Sääntöjen mukaan oli näet jokainen jäsen oikeutettu saamaan takaisin osuuskassansa. Niinpä usein tapahtui, että monet, joistakin pikkuksista otti osuutensa takaisin. Tämän vuoksi ei jäsenmäärä päässyt huomattavasti kohotamaan vaikka uusia jäseniä tuli joka vuosi huomattavasti. Huhtikuulla 1916 pidetty vuosikokous muutti sääntöjä tarkotustiaan vastaavammaksi ja senjälkeen on edistetty yhä ripeimmin askelin.

Keittokirja valmistettu.

Keittokirja-asiaassa oli marrask. 1915 päästy niin pitkälle, että voitiin ryhtyä suunnittelemaan sen puhtaaksi kirjottamista. Johtokunta otti kaksi henkilöä tätä työtä tekemään. Kustantaminen jätettiin Suom. Sos. Kustannusyhtiölle. Keväällä 1918 valmistui keittokirja, tullen suureksi avuksi työlle.

S. S. Osaston kanssa on toimittu yhteistoiminnassa monella eri tavalla. Viime maaliskuussa toimittiin osaston kanssa suuret myyjäiset. Osuuskoti huomasi tarpeet ja osasto luovutti huoneuston. Osaston alaseurat suorittivat ohjelmaa. Osaston valitsema myyjäiskomitea ja huvitoimikunta yhdessä Osuuskodin kanssa piti huolta myyjäisten toimeenpanosta. Tulokset olivat suuremmat kuin mitä koskaan saatiin kodin antamisessa suojissa toimeenpannuista myyjäisistä, ollen näet \$1,115.

Loppukatsaus.

Vaikka osuuskoti ei olekaan edistynyt tähän mennessä taloudellisesti niin suuresti määrin kuin olisi ollut toivottavaa, niin se siltäkin tällä kymmenvuotiskaudella on säännöllisesti edistynyt. Koti avattiin \$300 pääomalla ja ensimmäisen vuoden kuluttua omaisuus oli jo \$700. Viisi vuotta myöhemmin (1914) oli se noin \$1,200 ja tätä nykyä omaisuus on \$2,200.

Osuuskodin siveellistä merkitystä ei voi numerolla osoittaa, mutta joka tapauksessa se on suurta. Tuhannet suomalaiset naiset ovat täällä saaneet suojaa, siten välttynyt ei ainoastaan vieraskielisiltä, mutta suomalaisiltakin keinottelijoilta. Kymmenen vuotta sitten oli New Yorkissa kymmeniä suomalaisia yksityisiä "boordi"-talvoja. Niissä keinoteltiin monella eri tavalla. Ellei itse "boordi"-talon pitäjä ollut jonkun maakomppanin, kalvantoimittajan ja vakuutusyhtiön jne. agentti, niin oli hänellä kuitenkin tämänlaatuisia "ystäviä" ja hän teki kalleksensa avustukseen "ystäväänsä" ja saadakseen talonsa asukkaat ostamaan häneltä osakkeita näistä yhtiöistä. Moni suomalainen tyttö menetti heidän keinottelujensa kautta kaikki ansionsa. Tulipa jottakin sen tuottamasta surusta miellipuuoleksikin.

Osuuskodissa alettiin alusta saakka vastustaa tällaista keinottelua. Yksityisiltä keinottelijoilta jyrkästi kiellettiin kaikenlainen kaupanteko kodin huoneustossa. Kodin asukkaita varoitettiin yhtenään heistä ja sen sijaan kehoitettiin sijoittamaan sääntönsä työläisten omiin varmoihin hommiin. Paitsi tämän keinottelun pois-

NAISET HUOM!

Teen isälettejä kampaustilanteen kohtuainnolla sekä korjaan ja värjään vanhoja isälettejä. HELMI NELSON, ROOM 301, TYÖMIEN BLDG., SUPERIOR, WIS. Postiosote Box 553. Huksia voi lähettää myös kin postin kautta maksettavaksi jälkiavustuksella.